

Épületinformatika

Előadás

Iváncsy Tamás

Villamos Energetika Tanszék
Nagyfeszültségű Technika és Berendezések Csoport

Villamosenergia minősége

Szabványban pontosan definiált: *MSZ-EN 50160
Közcélú energiaelosztó hálózaton szolgáltatott
energia minősége (kis- és középfeszültségre)*
Minőségi jellemzők: *Frekvencia*

- névleges frekvencia 50 Hz
- megengedett eltérés
  - Szinkronban működő hálózatokon
    - ± 1 % a hét 99,5 %-ban
    - +4–6 % a maradék 0,5 %-ban
  - Szigetüzem esetén
    - ± 2 % a hét 99,5 %-ban
    - ± 15 % a maradék 0,5 %-ban

Villamosenergia minősége

Minőségi jellemzők: *Feszültségszint*

- Kisfeszültségű hálózatok
- Vonali effektív feszültség névleges értéke
0,4 kV=400 V
  - +7,8 % és -7,4 % eltérés megengedett
  - a terhelési viszonyoktól és távvezeték hosszától is függ
- Feszültség változás nagysága 10 perces átlagra vonatkoztatva
  - ± 10 % változás, az eltérés megengedett értékeinél nem lehet nagyobb
- feszültség kimaradás
  - rövid idejű (<3 perc): 10 – 100 db/év
  - hosszú idejű : 10 – 50 db/év
  - statisztikai értékek alapján ennyi független események miatt is kialakulhat

Villamosenergia minősége

Minőségi jellemzők: *Villogás (Flicker)*

- feszültség amplitúdójának rövid idejű változása
- a jelenség a világítás fényerejének változását okozza, ezért kapta a nevét
- az emberi szem és látás számára nagyon zavaró
- gyors terhelésváltozások okozhatják, az aktuális helyen a lehetséges zárlati áram nagyságától is függ a mértéke

Villamosenergia minősége

Minőségi jellemzők: *Felharmonikus tartalom*

- nemlineáris fogyasztók okozzák
- teljesítmény áramlás megnövekszik
- motorok melegedését okozzák

Szükségellátást és szünetmentes ellátást igénylő fogyasztók esetében a felhasználónak kell biztosítania a megfelelő energiaminőséget!

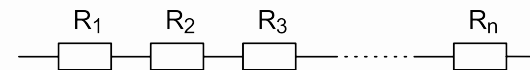

Megbízhatóság

Megbízhatóság

Annak a valószínűsége, hogy egy elem (eszköz) vagy rendszer a tervezett élettartama alatt működőképes maradjon.

Soros rendszer:

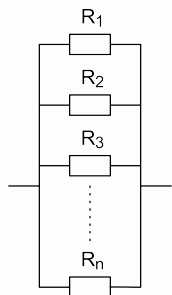
R : valószínűségi változó

$$R = R_1 \cdot R_2 \cdot R_3 \cdot \dots \cdot R_n$$

Megbízhatóság

Párhuzamos rendszer:

Q : megbízhatatlanság, valószínűségi változó

$$Q = 1 - R$$

$$Q = Q_1 \cdot Q_2 \cdot Q_3 \cdot \dots \cdot Q_n$$

$$R = 1 - Q$$

Rendelkezésre állás

Rendelkezésre állás

Dimenzió nélküli mennyiség, **NEM** valószínűségi változó!

Időre vonatkoztatott arányszám. Adott idő alatt (jellemzően 1 év időtartam) az üzemben és üzemen kívüli állapotban töltött idő hányadosa.

Rendelkezésre állás

Villamosenergia szolgáltatás rendelkezésre állása

Példa:

Egy évben egy óra kiesés $\Rightarrow$

$\Rightarrow$ a rendelkezésre állás $\frac{8760 - 1}{8760} = 0,999$

1 év = 8760 óra

Napi 10 s kiesés $\rightarrow$ ez kb. 1 óra/év kiesést jelent

Az erről üzemelő szerver rendelkezésre állása, ha

a szerver újraindítása 4 órát vesz igénybe $\rightarrow$

$\rightarrow$ 1460 óra kiesés

$\frac{8760 - 1460}{8760} = 0.833333333$

Rugalmasság

- Az eddigiekhez képest kevésbé számszerűsíthető fogalom
- A rendszer rugalmas, ha egy elem kiesése esetén még működőképes marad
- Nem rugalmas, ha egy elem kiesése esetén nem marad működőképes
- Párhuzamos, tartalék elemekkel biztosítható a rugalmasság

Redundancia

Párhuzamos redundancia

Párhuzamosan működő elemek biztosítják egy elem meghibásodása esetén a további működést.

Készenléti redundancia

Nem folyamatosan üzemelő (standby) elemek biztosítják egy elem meghibásodása esetén a további működést.

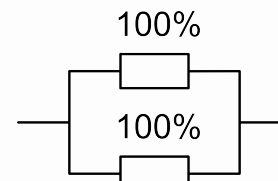
Redundancia

a+b redundancia:

a: működőképességhez szükséges elemek száma

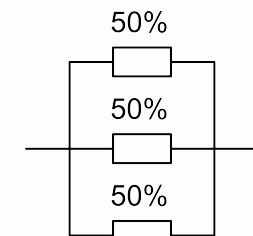
b: tartalék elemek száma

1+1-es redundancia

PI.: RAID 1

2+1-es redundancia

PI.: RAID 5

Rugalmasság, redundancia és megbízhatóság növelése

- Fogyasztói hálózaton kell megvalósítani a szabványnál jobb minőségű energiaellátást
- Megvalósításhoz lehetőségek:
  - Redundáns betáplálás
  - Tartalék energiaellátást
  - Szünetmentes tápegységek
  - Rendszeres karbantartás
  - Gyűjtősínek kettőzése

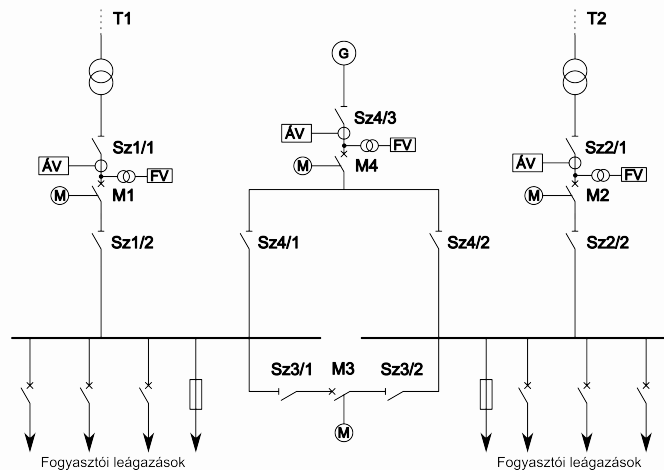

Egy gyűjtősínes betáplálás

- Megbízhatóság növelése a cél
- Legegyszerűbb és legolcsóbb megoldás
- Kisfeszültségen általánosan használják
- Egyszeres bontható gyűjtősín
- Fő és tartalék betáplálás
- Tartalék betáplálás teljesítménye kisebb
- Tartalék üzemhez dízel generátoros táplálás is van
- Tartalék ellátás esetén (már T2 betáplálásnál) a fogyasztókat korlátozni kell (egy részüket le kell kapcsolni)

Egyvonalas ábra, minden vonal 3 fázist és nullvezetőt jelent.

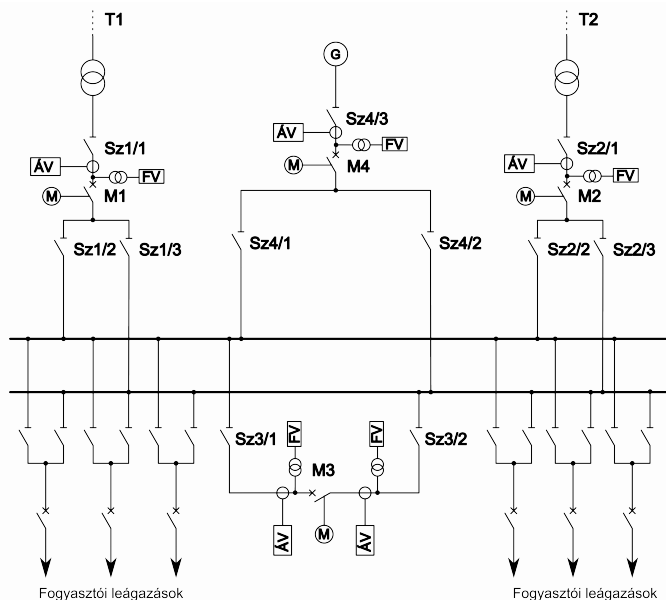
ÁV: áramváltó FV: feszültségváltó

Gyűjtősín kettőzés

- Sínből és megszakítókból kétszeres mennyiség kell
- Drágább
- Nem kell korlátozni a fogyasztókat
- Szakaszoló feladata itt már az áramút kijelölése is
- Normál üzemben a gyűjtősínek össze vannak kötve, és egyenletesen terheltek
- A normál üzemi transzformátor mindkét sínre táplál, a másik kikapcsolt
- Karbantartás idejére a fogyasztókat az egyik sínre lehet kapcsolni
- Megszakító hibát is át lehet vele hidalni (időszakos megoldásként)

Gyűjtősin kettőzés

Átkapcsolás automatikus reteszeléssel

Prioritási sorrend: T1, T2, G

T1 betáp, M1 zárt, M2 nyitott, M3 zárt, M4 nyitott
T1 kiesés esetén várakozás az automatikus visszakapcsolásra (kb 10 s) T2 feszültség vizsgálata, ha van feszültség, akkor M1 ki és M2 bekapcsolása.

T2 kiesés esetén T1 vizsgálata, ha van feszültség, akkor oda érdemes visszakapcsolni. Ha nincsen, akkor 10 s várakozás után dízel generátor indítása (kb 1 min). Ezután M2 ki és M4 bekapcsolása.

T1 feszültség alatt 10 – 15 s várakozás, hogy stabil-e a feszültség. Ezután M4 ki és M1 bekapcsolása, és a dízel generátor leállítása.

Köszönöm a figyelmet!

